

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้สารสนเทศที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามสถานภาพของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้แก่ อายุราชการและประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ
3. เพื่อนำเสนอการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมากจะมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน
2. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมากจะมีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน
3. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวและข้อมูลและสารสนเทศและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจะมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน
4. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวและข้อมูลและสารสนเทศและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจะมีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ/กิ่งอำเภอทั่วประเทศที่ปฏิบัติราชการในปี พ.ศ. 2538 จำนวน 789 คน และกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 286 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับอายุราชการและประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการใช้และความจำเป็นในการใช้ข้อมูล และสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอใน 9 ด้าน คือ

ข้อมูลและสารสนเทศด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ ข้อมูลและสารสนเทศด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลและสารสนเทศด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท ข้อมูลและสารสนเทศด้านบุคลากร ข้อมูลและสารสนเทศด้านงบประมาณ ข้อมูลและสารสนเทศด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ข้อมูลและสารสนเทศด้านอาคารสถานที่ ข้อมูลและสารสนเทศด้านนโยบาย ข้อมูลและสารสนเทศด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอทางไปรษณีย์และขอความกรุณาให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ และได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 266 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.00 แล้วนำไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ระดับการใช้และความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อในแต่ละด้าน
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอระหว่าง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมาก ในแต่ละกลุ่มโดยใช้การทดสอบค่า t (t - test) ในแต่ละด้าน
4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศระหว่าง หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ในแต่ละกลุ่มโดยใช้การทดสอบ ค่า t (t - test) ในแต่ละด้าน
5. รายการข้อมูลและสารสนเทศกับความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเพิ่มเติม นั้น ปรากฏว่าไม่มีผู้ให้รายการข้อมูลและสารสนเทศเพิ่มเติม
6. การนำเสนอการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีความจำเป็นในการใช้มาก โดยมีค่ามัธยฐานอันดับ (X) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป นำมาจัดไว้ในข้อมูลและสารสนเทศในแต่ละด้าน ทั้ง 9 ด้าน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ การเปรียบเทียบความแตกต่างของจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมาก ในข้อมูลและสารสนเทศ 9 ด้าน และการเปรียบเทียบความแตกต่างของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ในข้อมูลและสารสนเทศ 9 ด้าน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จำนวน 266 คน มีอายุราชการ 16 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 61.65 อายุราชการระหว่าง 11-15 ปี มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 26.69 อายุราชการระหว่าง 6-10 ปี มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.52 และอายุราชการระหว่าง 1-5 ปี มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.14

2. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 79.70 แยกเป็นจากการอบรม จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 จากการเรียนในสถาบัน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 34.59 และศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 58.27

ตอนที่ 2 ระดับการใช้และความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สรุปได้ดังนี้

1. ระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ใน 9 ด้าน

1.1 ระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) โดยเรียงลำดับระดับการใช้ดังนี้ ด้านนโยบาย ($\bar{X} = 4.09$) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.93$) ด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.77$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.76$) ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.64$) ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.56$) และด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือ มีระดับการใช้ในระดับปานกลาง คือ ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ ($\bar{X} = 3.31$) และด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X} = 3.20$) โดยแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 32 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา และระดับการศึกษา

รายตำบล ($\bar{X} = 3.87$) และมีระดับการใช้ในระดับปานกลาง 21 รายการ ส่วนอีก 1 รายการที่เหลือ มีระดับการใช้ในระดับน้อย คือ จำนวนชนกลุ่มน้อย จำแนกตามชื่อชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขาเผ่าลื้อ ชาวเล ฯลฯ ($\bar{X} = 2.35$)

1.1.2 ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 20 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก 1 รายการ คือ จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ จำแนกตามประเภทอาชีพ ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย อุตสาหกรรม รับจ้างอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนอีก 19 รายการที่เหลือ มีระดับการใช้ในระดับปานกลาง รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แหล่งหรือร้านจำหน่ายสิ่งอำนวยความสะดวกในการเกษตรที่ชาวบ้านใช้บริการ ($\bar{X} = 2.89$)

1.1.3 ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 30 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก 17 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนนักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ ($\bar{X} = 4.01$)

1.1.4 ด้านบุคลากร เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 6 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนวิทยากรผู้สอนสายอาชีพ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และความถนัดพิเศษ ($\bar{X} = 3.91$)

1.1.5 ด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 6 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก 5 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนเงินงบประมาณที่ศูนย์ฯ ได้รับจัดสรร จำแนกตามประเภทของงบประมาณ (ในงบประมาณนอกงบประมาณ) ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนอีก 1 รายการที่เหลือ มีระดับการใช้ในระดับปานกลาง คือ จำนวนเงินที่ได้รับบริจาค และรายชื่อผู้บริจาค จำแนกตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในแต่ละปี ($\bar{X} = 3.28$)

1.1.6 ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 4 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก 3 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนวัสดุทุกประเภท (สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด) ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนอีก 1 รายการที่เหลือมีระดับการใช้ในระดับปานกลาง คือ แหล่งที่สามารถขอยืมใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ เช่น โรงเรียน สถานประกอบการ ร้านค้า เป็นต้น ($\bar{X} = 3.42$)

1.1.7 ด้านอาคารสถานที่ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 2 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมาก 1 รายการ คือ จำนวนอาคารที่ใช้บริการ/จัดการ ของศูนย์ฯ จำแนกตามประเภท(อาคารถาวร อาคารชั่วคราว) ขนาด วิธีการได้มา ประโยชน์ใช้สอย และความเพียงพอ ($\bar{X} = 3.61$) ส่วนอีก 1 รายการที่เหลือ มีระดับการใช้ในระดับปานกลาง คือ จำนวนและรายชื่ออาคารที่ใช้จัดการขององค์กรอื่น จำแนกตามประเภท(อาคารชั่วคราว อาคารถาวร) ขนาด ประโยชน์ใช้สอย (ใช้เป็นที่เรียน ทำงานพบกลุ่ม) วิธีการจัดการ (ให้เช่า ใช้ฟรี เป็นเจ้าของ หรือมอบให้เป็นกรรมสิทธิ์) ($\bar{X} = 3.50$)

1.1.8 ด้านนโยบาย เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 6 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประจำปี ($\bar{X} = 4.21$)

1.1.9 ด้านเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียน เมื่อพิจารณา รายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 5 รายการ พบว่า มีระดับการใช้ในระดับมากที่สุด 5 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนและรายชื่อหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.88$)

2. ความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ใน 9 ด้าน

2.1 ความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์ บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมี ความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) โดยเรียง ลำดับความจำเป็นในการใช้ดังนี้ ด้านนโยบาย ($\bar{X} = 4.27$) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.06$) ด้านเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.99$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.95$) ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.93$) ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.77$) ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษาออกระบบโรงเรียนทุกประเภท ($\bar{X} = 3.77$) และด้านสภาพทั่วไป ของอำเภอ ($\bar{X} = 3.52$) ส่วนอีก 1 ด้านที่เหลือมีความจำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง คือ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X} = 3.48$) โดยแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ เมื่อพิจารณารายการข้อมูล และสารสนเทศทั้ง 32 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากที่สุด 17 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภท การศึกษา และระดับการศึกษา รายตำบล ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนอีก 15 รายการที่เหลือมีความ จำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จำนวนชนกลุ่มน้อย จำแนกตามชื่อชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขาเผ่าลื้อ ชาวเล ฯลฯ ($\bar{X} = 2.51$)

2.1.2 ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อพิจารณา รายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 20 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากที่สุด 10 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ จำแนกตาม ประเภทอาชีพ ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย อุตสาหกรรม รับจ้างอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนอีก 10 รายการที่เหลือ มีความจำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเภทพืชพันธุ์ และสัตว์เลี้ยงในบ้านพักอาศัย ได้แก่ ไม้ยืนต้น ไม้ล้มลุก สัตว์เลี้ยง (เรียงจากน้อย ไปหามาก) ($\bar{X} = 3.19$)

2.1.3 ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการ ศึกษาออกระบบโรงเรียนทุกประเภท เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 30 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากที่สุด 23 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนนักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ ($\bar{X} = 4.17$) ส่วนอีก 7 รายการที่เหลือมีความจำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง รายการ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จำนวนครัวเรือนที่ซื้อหนังสือวารสาร นิตยสาร อ่านเป็นประจำทุกเดือน จำแนกตามหมู่บ้าน และตำบล ($\bar{X} = 3.25$)

2.1.4 ด้านบุคลากร เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศ ทั้ง 6 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากที่สุด 6 รายการ รายการที่มีค่า เฉลี่ยสูงสุด คือ รายชื่อและที่อยู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำแนกตามความชำนาญพิเศษ เช่น ทอผ้า ช่างยนต์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.08$)

2.1.5 ด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 6 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมาก 5 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนเงินในงบประมาณที่ใช้จ่ายจริง และจำนวนคงเหลือ จำแนกตามแผนงาน/งาน/โครงการ และหมวดค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.20$) ส่วนอีก 1 รายการที่เหลือมีความจำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง คือ จำนวนเงินที่ได้รับบริจาคและรายชื่อผู้บริจาค จำแนกตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในแต่ละปี ($\bar{X} = 3.43$)

2.1.6 ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 4 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากทั้ง 4 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนวัสดุทุกประเภท (สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค/งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด) ($\bar{X} = 4.04$)

2.1.7 ด้านอาคารสถานที่ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 2 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมากทั้ง 2 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนอาคารที่ใช้บริการ/จัดการของศูนย์ฯ จำแนกตามประเภท (อาคารถาวร อาคารชั่วคราว) ขนาด วิธีการได้มา ประโยชน์ใช้สอย และความเพียงพอ ($\bar{X} = 3.82$)

2.1.8 ด้านนโยบาย เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมาก ทั้ง 6 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนประจำปี ($\bar{X} = 4.35$)

2.1.9 ด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 5 รายการ พบว่า มีความจำเป็นในการใช้ในระดับมาก ทั้ง 5 รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายชื่อสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามตำบล ($\bar{X} = 4.09$)

ตอนที่ 3 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก ของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

ก. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก ของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ

1. หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่ามีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมากจะมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน โดยหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่า มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเท่ากับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก โดยสรุปแต่ละด้านได้ดังนี้

2.2 ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษา
นอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจาก
หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.3 ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนทุกประเภท หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อย
มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.4 ด้านบุคลากร หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุ
ราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.5 ด้านงบประมาณ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มี
อายุราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.6 ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มี
อายุราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.7 ด้านอาคารสถานที่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มี
อายุราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการ
ศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.8 ด้านนโยบาย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุ
ราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

2.9 ด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อย มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างจาก
หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 ด้านงบประมาณ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

1.6 ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

1.7 ด้านอาคารสถานที่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศไม่แตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

1.8 ด้านนโยบาย หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

1.9 ด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

ตอนที่ 4 การนำเสนอการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ตามแนวคิดของสุนทร สันันท์ชัย จากการจำแนกฐานข้อมูลที่มีความจำเป็นในการใช้ระดับกรม จากการศึกษาวิจัยของ วิภา แก้วสังข์ทอง และจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีรายการข้อมูลและสารสนเทศที่จะนำไปในข้อมูลและสารสนเทศในแต่ละด้าน จำนวน 78 รายการ โดยแยกเป็นด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ จำนวน 17 รายการ ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 10 รายการ ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท จำนวน 23 รายการ ด้านบุคลากร จำนวน 6 รายการ ด้านงบประมาณ จำนวน 5 รายการ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ จำนวน 4 รายการ ด้านอาคารสถานที่ จำนวน 2 รายการ ด้านนโยบาย จำนวน 6 รายการ และด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 5 รายการ รายละเอียดดังนี้

ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ

- จำนวนสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา และระดับการศึกษา รายตำบล
- จำนวนประชากร จำแนกตามเพศ และอายุ รายหมู่บ้านและตำบล
- จำนวนและรายชื่อหมู่บ้าน จำแนกตามตำบล
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษาแล้วเรียน
- จำนวนผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม(ยากจน อยู่ห่างไกล อพยพ ฯลฯ)

- สัดส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด
- สัดส่วนประชากรนอกระบบโรงเรียนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ ต่อจำนวนประชากรนอกระบบโรงเรียนอายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งหมด
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนด้านเศรษฐกิจ ความยากจน และหนี้สิน
- อัตราส่วนจำนวนประชากรในวัยเรียนอายุ 6-14 ปี ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ต่อประชากรในวัยเรียนอายุ 6-14 ปี ทั้งหมด
- จำนวนครัวเรือน จำแนกตามหมู่บ้านและตำบล
- สัดส่วนจำนวนประชากรเด็กอายุ 12-15 ปี ที่จบการศึกษาภาคบังคับ ต่อประชากรเด็กอายุ 12-15 ปี ทั้งหมด
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านระบบบริหารการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านจริยธรรมและความเป็นไทย
- พื้นที่ล้าหลัง ป่ากลาง และชุมชนแออัด
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม อาหารและยา
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านความสัมพันธ์ในสังคม
- สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ด้านการเมือง การปกครอง

ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ จำแนกตามประเภทอาชีพ ได้แก่ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย อุตสาหกรรม รับจ้างอื่น ๆ
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเสริมรายได้ จำแนกตามหมู่บ้าน
- รายได้เฉลี่ยของประชากร
- สัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่มีงานทำ จำแนกเป็นผู้มีงานทำภาคเกษตร และนอกเกษตร ต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานอายุ 13-60 ปี ทั้งหมด
- สัดส่วนจำนวนประชากรวัยแรงงานที่ว่างงาน จำแนกเป็นผู้ว่างงานตลอดปี และว่างงานตามฤดูกาล ต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานอายุ 13-60 ปี ทั้งหมด
- วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น
- สัดส่วนประชากรวัยแรงงานสตรีที่มีงานทำ จำแนกเป็นผู้มีงานทำภาคเกษตร และนอกเกษตร ต่อประชากรวัยแรงงานสตรี ทั้งหมด
- จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม หรือแหล่งจ้างแรงงาน
- ชื่อกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ
- สัดส่วนแรงงานเด็กอายุ 6-18 ปี ต่อประชากรเด็กอายุ 6-18 ปี ทั้งหมด

ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนทุกประเภท

- จำนวนนักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ
- จำนวนสมาชิกท้องสมตประชาชน
- จำนวนผู้สอน จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา และเพศ
- สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย
- สภาพปัญหาการเรียนการสอนในแต่ละประเภทการศึกษา และระดับการศึกษา
- จำนวนผู้มาใช้บริการท้องสมตประชาชน เฉลี่ยต่อวัน เดือน และต่อปี
- จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ และกลุ่มอายุ
- จำนวนห้องเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา และระดับการศึกษา
- จำนวนหนังสือในห้องสมุด จำแนกตามหมวดหนังสือต่าง ๆ
- จำนวนและรายชื่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำแนกตามสถานที่ตั้ง ได้แก่ วัด บ้าน เอกเทศ ฯลฯ
- จำนวนและรายชื่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำแนกตามประเภทงบประมาณ (ในงบประมาณ นอกงบประมาณ)
- สภาพปัญหาการอบรม ประชุมสัมมนาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- อัตราการศึกษาต่อหรือมีงานทำของนักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ และกลุ่มอายุ
- จำนวนผู้มาใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เฉลี่ยต่อวัน เดือน และต่อปี
- อัตราการเพิ่ม/ลด ของจำนวนนักศึกษา จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ และกลุ่มอายุ
- อัตราส่วนของจำนวนหมู่บ้าน ที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ต่อจำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด ในแต่ละตำบล
- จำนวนหนังสือ จำแนกตามประเภทของหนังสือในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แต่ละแห่ง
- จำนวนครัวเรือนที่ฟังข่าวสารข้อมูลจากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน จำแนกตามหมู่บ้าน และตำบล
- อัตราส่วนหนังสือในห้องสมุด จำแนกตามหมวดหนังสือต่าง ๆ
- จำนวนประชาชนและพื้นที่เป้าหมายของการอบรมประชุมสัมมนา จำแนกตามโครงการ
- จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคัน จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา เพศ และกลุ่มอายุ
- จำนวนหนังสือในห้องสมุดที่ได้รับบริจาค
- จำนวนและรายชื่อตามโครงการที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จัดดำเนินการอบรม ประชุมสัมมนา

ด้านบุคลากร

- รายชื่อและที่อยู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำแนกตามความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น ทอผ้า ช่างยนต์ เป็นต้น
- จำนวนครูผู้สอนสายสามัญ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา วิชาเอก วิชาโท และความถนัดพิเศษ
- จำนวนวิทยากรผู้สอนสายอาชีพ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และความถนัดพิเศษ
- จำนวนครูอาสาสมัคร จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา
- จำนวนข้าราชการครูและข้าราชการพลเรือน จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา
- จำนวนลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำ จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา

ด้านงบประมาณ

- จำนวนเงินงบประมาณที่ศูนย์ฯ ได้รับจัดสรร จำแนกตามประเภทของงบประมาณ (ในงบประมาณ นอกงบประมาณ)
- จำนวนเงินในงบประมาณที่ใช้จ่ายจริงและจำนวนคงเหลือ จำแนกตามแผนงาน/งาน/โครงการ และหมวดค่าใช้จ่าย
- จำนวนและร้อยละของงบประมาณที่ศูนย์ฯ ได้รับจัดสรรในแต่ละปี จำแนกตามแผนงาน/งาน/โครงการ
- จำนวนเงินนอกงบประมาณที่ใช้จ่ายจริงและจำนวนคงเหลือ จำแนกตามแผนงาน/งาน/โครงการ และหมวดค่าใช้จ่าย
- จำนวนรายรับ รายจ่าย และคงเหลือเงินบำรุงการศึกษา ในแต่ละปี

ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์

- จำนวนวัสดุทุกประเภท(สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค/งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด)
- จำนวนครุภัณฑ์ทุกประเภท(ยานพาหนะ สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค/งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด รอจำหน่าย)
- ความเพียงพอของวัสดุ ครุภัณฑ์ทุกประเภท
- แหล่งที่สามารถขอยืมใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ เช่น โรงเรียน สถานประกอบการ ร้านค้า เป็นต้น

ด้านอาคารสถานที่

- จำนวนอาคารที่ใช้บริการ/จัดการของศูนย์ฯ จำแนกตามประเภท(อาคารถาวร อาคารชั่วคราว) ขนาด วิธีการได้มา ประโยชน์ใช้สอย และความเพียงพอ
- จำนวนและรายชื่ออาคารที่ใช้จัดการขององค์กรอื่น จำแนกตามประเภท (อาคารถาวร อาคารชั่วคราว) ขนาด ประโยชน์ใช้สอย (ใช้เป็นที่เรียน ทำงานพบกลุ่ม) วิธีการจัดการ (ให้เช่า ใช้ฟรี เป็นเจ้าของหรือมอบให้ เป็นกรรมสิทธิ์)

ด้านนโยบาย

- นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนประจำปี
- นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวกับแผนการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนระยะ 5 ปี
- นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- นโยบายของแผนพัฒนาจังหวัดและอำเภอ
- ความสอดคล้องระหว่างนโยบายของรัฐบาล นโยบายส่วนกลาง และนโยบาย
ของท้องถิ่น

ด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน

- รายชื่อสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามตำบล
- จำนวนและรายชื่อหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น
- สภาพปัญหาการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น
- จำนวนและรายชื่อหน่วยงานภาคเอกชนในท้องถิ่น
- จำนวนและรายชื่อองค์กรหรือสถาบันทางศาสนาในท้องถิ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ มีประเด็นที่สำคัญที่ได้จากผลการวิจัย 4 ประการ คือ

1. จากผลการศึกษาระดับการใช้สารสนเทศที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ใน 9 ด้าน คือ ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านนโยบาย และด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาระดับการใช้และความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยภาพรวมเมื่อได้พิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ทั้ง 9 ด้าน พบว่าหัวหน้าศูนย์ฯ มีระดับการใช้อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เพิ่งจะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จึงมีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่ในระดับไม่มาก แต่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอก็ยังเห็นความจำเป็นของข้อมูลและสารสนเทศต่อการนำไปใช้วางแผนจัดกิจกรรม ซึ่งข้อมูลและสารสนเทศจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องการวางแผนของผู้บริหารในการที่จะกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุดที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการตัดสินใจกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุด สอดคล้องกับ อุกฤษ บุญประเสริฐ (2520) กล่าวว่าการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการบริหาร ไม่ว่าจะวางแผนใด ๆ ก็ตาม เป็นที่ยอมรับแล้วว่า ระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) กล่าวว่าข้อมูลและสารสนเทศเปรียบเสมือนเส้นเลือดของระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจในฐานะเป็นตัวชี้หรือตัวบังคับให้เป็นแนวทางที่จะเลือกดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย จึงเป็นเหตุให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทุกด้านอยู่ในระดับมาก จากการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีข้อน่าสังเกตว่า ด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีระดับการใช้อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน จึงรู้สภาพสังคมในตำบลและหมู่บ้านเป็นอย่างดี จึงเป็นเหตุให้มีการนำข้อมูลและสารสนเทศด้านนี้ไปใช้ไม่มาก แต่มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในการวางแผนจัดกิจกรรมจะต้องศึกษาชุมชนเบื้องต้น ในภาพรวมเพื่อให้รู้สภาพความเป็นมาในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2536) ได้กล่าวถึง การวางแผนจัดกิจกรรมซึ่งเป็นการวางแผนระดับจุลภาค (Micro Planning) ว่า การจัดกิจกรรมจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำการศึกษาร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจสภาพของชุมชน วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนขณะนั้น

ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ มีระดับการใช้และมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางเท่ากัน อาจเป็นเพราะหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเป็นผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ดังนั้นจึงรู้สภาพเศรษฐกิจและสังคม การดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี จึงเป็นสาเหตุให้มีระดับการใช้และมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศด้านนี้ไม่มากนัก

หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีระดับการใช้และมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในด้าน นักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านนโยบาย และด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ในระดับมากเท่ากัน เนื่องจากองค์ประกอบของการบริหารงาน การวางแผน ได้แก่บุคคล เครื่องจักร วัสดุ ครุภัณฑ์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้มอบอำนาจในการบริหารงาน ในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย การระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและ เอกชนมาช่วยเหลือและสนับสนุนการวางแผนบริหารงาน ในภาวะที่มีบุคลากรน้อย จำเป็นต้องมีระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ดี ข้อมูลจึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวางแผนตัดสินใจ เช่น การจัดกิจกรรมจะมีข้อมูลของบุคคล หรือแหล่งสถานประกอบการ หรือทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อนำมาจัดกิจกรรมในลักษณะทำเป็นเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ข้อมูลและสารสนเทศจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่า จะวางแผนจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายใด จำนวนเท่าไร และเงินทุนจะจัดหาได้เท่าใด โดยเฉพาะข้อมูลด้านบุคลากร ได้แก่ จำนวนข้าราชการครู และข้าราชการพลเรือน จำแนกตามเพศ และวุฒิ การศึกษา จะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ทราบถึงระดับความรู้ของบุคลากรที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจะนำมาช่วยสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละด้าน และสามารถที่จะจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมที่จัดดำเนินการต่อไป ส่วนข้อมูลด้านเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ สภาพปัญหาการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ หรือบุคลากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้ไปประสบมาแล้วนำมาสรุปวิเคราะห์และวางแผนแก้ไข้ปัญหาให้เหมาะสมในการที่จะติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ในการขอความร่วมมือดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนครั้งต่อไป ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีระดับการใช้และมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมากเท่ากัน

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมาก และระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

2.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมากของความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน

สมมติฐานข้อที่ 1 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมากจะมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมาก มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 โดยผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับมากเหมือนกัน มีเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่มีความจำเป็นในการใช้ในระดับปานกลาง คือ ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ เพราะข้อมูลและสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอใช้ตัดสินใจในเรื่องการวางแผนงาน/โครงการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภา แก้วสิงห์ทอง (2529) ได้ทำการศึกษาความต้องการของผู้บริหารในการจัดและการใช้สารสนเทศทางการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารระดับศูนย์ฯ จังหวัดและผู้บริหารระดับฝ่ายมีความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการเรียนการสอน การอบรมทุกประเภท ด้านครุภัณฑ์ ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านนักศึกษาทุกประเภท และด้านหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัด อยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าข้อมูลและสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน การวางแผนนโยบาย และการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงาน สอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช (2529) ได้สรุปบทบาทสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศว่า เป็นหัวใจสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเพื่อการบริหารงาน กล่าวคือ ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการสั่งการ การควบคุม ในการประสานงาน และในการรายงานอันเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันทั้งเรื่องการวางแผน การจัดระบบงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลงาน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมากของระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สมมติฐานข้อที่ 2 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมากจะมีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 โดยผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการน้อยกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอายุราชการมาก มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะการวางแผนจัดกิจกรรมมีช่วงระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน คือ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจะดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้น จึงเป็นสาเหตุให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษา

นอกโรงเรียนอำเภอทั้งสองกลุ่มมีระดับการใช้ อยู่ในระดับไม่มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านนโยบาย และด้านเครือข่ายการศึกษา นอกโรงเรียน อยู่ในระดับมากเหมือนกัน ในด้านบุคลากร รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีระดับการใช้มากที่สุด คือ จำนวนวิทยากรผู้สอนสายอาชีพ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และความถนัดพิเศษ และจำนวนครูอาสาสมัคร จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา ในด้านงบประมาณ รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีระดับการใช้มากที่สุด คือ จำนวนและร้อยละของงบประมาณที่ศูนย์ ฯ ได้รับจัดสรรในแต่ละปี จำแนกตามแผนงาน / งาน / โครงการ ในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีระดับการใช้มากที่สุด คือ จำนวนวัสดุทุกประเภท (สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค / งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด) และความเพียงพอของวัสดุ ครุภัณฑ์ ทุกประเภท ในด้านนโยบาย รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีระดับการใช้มากที่สุด คือ นโยบายของกรมการศึกษาออกโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนประจำปี ในด้านเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียน รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีระดับการใช้มากที่สุด คือ รายชื่อสถานศึกษาในระบบโรงเรียน จำแนกตามตำบล และจำนวนและรายชื่อหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น อาจเป็นเพราะในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกด้าน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนทุกคนจะต้องทราบนโยบายในการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบทิศทางที่จะวางแผนงาน / โครงการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน สิ่งที่สำคัญรองลงมา คือ งบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงาน เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการที่จะผลักดันให้การดำเนินงานสำเร็จ ลุล่วงไปได้ เมื่อมีเงินแล้วก็ต้องมีการติดต่อประสานงานและหาแนวร่วมในการที่จะมาช่วยส่งเสริมหรือร่วมมือในการจัดกิจกรรม จากนั้นก็ต้องทราบบุคลากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จะมาเป็นวิทยากรผู้สอน และสุดท้ายก็ต้องจัดหาสถานที่ที่จะใช้เป็นที่จัดกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มสนใจ สิ่งที่สำคัญอันดับแรกของการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านนี้ คือ วิทยากรผู้สอนซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เมื่อได้บุคลากรแล้วลำดับต่อมาที่ต้องดูงบประมาณที่ได้รับจัดสรร แล้วดำเนินการจัดซื้อหรือขอยืมวัสดุ อุปกรณ์ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมสถานที่ ต่อมาก็จัดหาสถานที่ที่จะใช้จัดกิจกรรมอาจจะสร้างเครือข่าย โดยการขอความร่วมมือจากชาวบ้าน วัด หรือโรงเรียนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อมูลและสารสนเทศด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ และด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนทั้งสองกลุ่มมีระดับการใช้ อยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน อาจเนื่องมาจากหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่จึงทราบสภาพทั่วไปและสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของอำเภอเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะประชากร การประกอบอาชีพ สภาพปัญหาของประชาชนในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น ในการดำเนินการวางแผนจัดกิจกรรม จึงนำข้อมูลและสารสนเทศทั้งสองด้านนี้ไปใช้ในระดับไม่มากนัก

ส่วนข้อมูลและสารสนเทศด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษา นอกโรงเรียนทุกประเภท พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการมาก มีระดับการใช้มากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อย อาจเป็นเพราะหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนที่มีอายุราชการน้อยยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการบริหารงานเพราะในปี พ.ศ. 2536 กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้เปลี่ยนชื่อและปรับบทบาท จากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอยู่เดิม เป็นศูนย์บริการการศึกษาออก

โรงเรียนอำเภอเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับปฏิบัติการ และรับผิดชอบให้เกิดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน 4 ด้าน คือ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาสายสามัญ การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ และการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการ ซึ่งในปี พ.ศ. 2536 กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้ดำเนินการเปิดสอบผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ โดยเปิดรับทั้งบุคคลที่ปฏิบัติงานสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียนอยู่ก่อนแล้วและมีส่วนหนึ่งที่รับโอนจากบุคคลภายนอกสังกัด ดังนั้น อาจจะมีบุคคลภายนอกที่มาดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่อยู่ในเกณฑ์ที่มีอายุราชการน้อย อาจจะเป็นปัจจัยที่ทำให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยยังมีความเข้าใจในด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมให้แก่นักศึกษา หรือกลุ่มเป้าหมายเท่าใดนัก และอีกประการหนึ่งคือ อาจไม่ทราบแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรม จึงเป็นสาเหตุให้มีระดับการใช้ข้อมูลในด้านนี้ไม่มากนัก

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

3.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศของความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียน

สมมติฐานข้อที่ 3 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจะมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 โดยผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ ด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกประเภท และด้านอาคารสถานที่มากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 4 ด้านนี้ มีบางส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ และเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวางแผนจัดกิจกรรม เช่น ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ลักษณะวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ สภาพปัญหาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่มีความละเอียดพอสมควรในการจัดเก็บและรวบรวม และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศน่าจะมีความรู้ในลักษณะของข้อมูลประเภทนี้ดีกว่าหัวหน้า

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ดังนั้น อาจเป็นสาเหตุให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้มากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

ส่วนข้อมูลและสารสนเทศด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านนโยบาย และด้านเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียน ทั้งหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศมีระดับการใช้ในระดับมากเหมือนกัน เนื่องจากข้อมูลทั้ง 5 ด้าน เป็นข้อมูลที่ผู้บริหารทุกคนจำเป็นต้องทราบ และให้ความสำคัญ เพราะเป็นข้อมูลหลักที่จำเป็นต้องนำไปใช้ในการบริหาร การวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอจึงมีความจำเป็นในการใช้มากเหมือนกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ กับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศของระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียน

สมมติฐานข้อที่ 4 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจะมีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศกับหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และด้านอาคารสถานที่ ไม่แตกต่างกัน โดยผลการทดสอบความแตกต่าง พบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้ข้อมูลและสารสนเทศมากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อมูลและสารสนเทศด้านนักศึกษา การเรียนการสอน และการอบรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกประเภท ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และด้านอาคารสถานที่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ มีระดับการใช้มากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ อาจเนื่องจากข้อมูลทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อมูลที่ต้องมีการจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศ และต้องมีการจำแนกข้อมูลค่อนข้างละเอียด ก่อนที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจประกอบการวางแผน เช่น อัตราการศึกษาต่อหรือมีงานทำของนักศึกษา จำแนกตามประเภท การศึกษา ระดับการศึกษา เพศ และกลุ่มอายุ จำนวนครุภัณฑ์ทุกประเภท (สำนักงาน การเรียนการสอน โสตทัศนศึกษา) จำแนกตามการได้มา บริจาค/งบประมาณ และสภาพการใช้งาน (ใช้งานได้ ชำรุด รอจำหน่าย) จำนวนและรายชื่ออาคารที่ใช้จัดการขององค์กรอื่น (ใช้เป็นที่เรียน ทำงานพบกลุ่ม) วิธีการจัดการ (ให้เช่า ใช้ฟรี เป็นเจ้าของหรือมอบให้เป็นกรรมสิทธิ์)

เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ค่อนข้างละเอียด ดังนั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ เคยมีประสบการณ์ เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศจะมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำมาใช้ในการวางแผนมากกว่าหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ส่วนข้อมูลและสารสนเทศด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ และด้านสภาพพื้นฐานทาง เศรษฐกิจและสังคม หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทั้งสองกลุ่ม มีระดับการใช้ในระดับปานกลางเหมือนกัน อาจเนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศทั้งสองด้านนี้เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้บริหารทุกคนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ทราบที่อยู่แล้วว่า สภาพทั่วไปของอำเภอ และสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมมีลักษณะเป็นอย่างไร หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนทั้งสองกลุ่มจึงมีระดับการใช้ไม่มากเหมือนกัน

สำหรับข้อมูลและสารสนเทศด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านนโยบาย และด้านเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียน นั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทั้งสองกลุ่มมีระดับการใช้ในระดับมากเหมือนกัน เนื่องจาก เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และกรมการศึกษาออกโรงเรียน (2536) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน คือ การกระจายอำนาจ ได้แก่ การมีอิสระในการตัดสินใจในการดำเนินงานตามนโยบาย ฯลฯ การสร้างเครือข่าย คือ การจัดกิจกรรมจะจัดในลักษณะของการให้บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในการจัดกิจกรรม ดังนั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนทุกคนจึงตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ดังนั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทั้งสองกลุ่มจึงมีระดับการใช้ในระดับมากเหมือนกัน

4. การนำเสนอการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ

จากผลการวิจัยพบว่า ในจำนวนรายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 111 รายการ นั้น หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอมีความจำเป็นในการใช้ในระดับมาก 78 รายการ ในระดับปานกลาง 33 รายการ มีระดับการใช้ในระดับมาก 54 รายการ ในระดับปานกลาง 56 รายการ และมีระดับการใช้ในระดับน้อยเพียง 1 รายการ เท่านั้น แสดงให้เห็นว่ารายการข้อมูลและสารสนเทศที่นำเสนอ นั้น ตรงกับความจำเป็นในการใช้และระดับการใช้ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศที่จะนำมาไว้ในข้อมูลและสารสนเทศแต่ละด้าน โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานเลขคณิตตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป พบว่า มีรายการข้อมูลและสารสนเทศที่ควรนำมาจัดเก็บไว้ในแต่ละด้านจำนวน 78 รายการ เมื่อพิจารณารายการข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 78 รายการ พบว่า รายการข้อมูลและสารสนเทศดังกล่าวสอดคล้องกับ สุนทร สันันท์ชัย (2531) กล่าวว่า ข้อมูลเพื่อการวางแผนการศึกษาออกโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ (ด้านหลัง ปานกลาง ก้าวหน้า) กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้ไม่จบการศึกษาค้นคว้า ผู้ไม่ได้ศึกษาต่อ เยาวชน ประชาชนในวัยแรงงาน ชนต่างภาษา วัฒนธรรม ผู้ประสบปัญหาทางสังคม) ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับประชากร เพศ อาชีพ การไม่รู้หนังสือ สภาพภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ การอาชีพ การศึกษา ฯลฯ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในเรื่องต่อไปนี้เป็น คือ

1. จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอที่มีอายุราชการน้อยและหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศ ยังมีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมในระดับที่ไม่มากนัก ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมให้มากขึ้น
2. ควรนำข้อมูลและสารสนเทศที่จัดลำดับแล้ว จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไว้ไปปฏิบัติการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลไว้ในศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทุกแห่ง เพื่อความสะดวก รวดเร็วต่อการนำไปใช้ตัดสินใจประกอบการวางแผนจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
3. ควรนำรายการข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากผลการวิจัย มากำหนดเป็นรายการดัชนีทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอต่อไป

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรสนับสนุนให้หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเห็นความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศ และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน
2. กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องระบบข้อมูลและสารสนเทศ เช่น การกำหนดข้อมูลและสารสนเทศ การจัดการกระทำประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศให้แก่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และควรมีการประเมินผลการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทุกคนอย่างจริงจังต่อไป
3. กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้แก่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับระบบข้อมูลและสารสนเทศ
4. กรมการศึกษาออกโรงเรียนควรสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามความต้องการ เช่น แบบรายงาน แบบสำรวจ แบบสอบถาม เป็นต้น
5. รายการข้อมูลและสารสนเทศที่มีความจำเป็นในการใช้วางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน นั้น กรมการพัฒนาชุมชนสามารถใช้ฐานข้อมูลร่วมกันได้กับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ได้แก่ ฐานข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของอำเภอ ฐานข้อมูลด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล จปฐ.

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลและสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เช่น เพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเสถียรภาพและความต้องการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพทางการศึกษาในระบบโรงเรียนที่จำเป็นต่อการวางแผนจัดกิจกรรมทางการศึกษาในระบบโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย